

**Комунальний заклад Львівської обласної ради  
«Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»  
Кафедра практичної психології**

**Освітня програма  
спеціального постійно-діючого семінару для фахівців  
психологічної служби закладів дошкільної та загальної  
середньої освіти**

**«Розвиток компетентностей практичних психологів та  
соціальних педагогів з питань охорони психічного здоров'я та  
психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу»**

Освітня програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована  
до затвердження на засіданні кафедри практичної психології

*(протокол № 3 від 28 березня 2025 р.)*

В.о завідувача кафедри

Світлана Єфімова

Освітня програма підвищення кваліфікації  
затверджена науково-методичною радою

*(протокол № 2-1 від 29 квітня 2025р.)*

Голова науково-методичної ради

Павло ХОБЗЕЙ

## **I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ**

**Найменування:** Освітня програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Розвиток компетентностей практичних психологів та соціальних педагогів з питань охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу»

**Розробники:** в.о. завідувачка кафедри практичної психології Єфімова С.М., канд. психол. н., доцентка кафедри практичної психології Бамбурак-Кречківська Н. М., викладачка кафедри практичної психології Стадник О.В., асистентка кафедри практичної психології Яремкович Н.Б.

**Мета:** формування та розвиток компетентностей практичних психологів, соціальних педагогів закладів освіти щодо системного здійснення заходів з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах війни та постконфліктного періоду.

### **Завдання:**

1. Опрацювати структуру багаторівневої моделі надання психосоціальної підтримки (за пірамідою інтервенцій з охорони ПЗПСП) Міжвідомчого постійного комітету (МПК) та рекомендувати до використання у практичній діяльності фахівцям психологічної служби закладу освіти.
2. Ознайомити із порядком інтеграції послуг з охорони ПЗПСП на різних рівнях реалізації освітнього процесу.
3. Розвинути професійні компетентності практичних психологів та соціальних педагогів шляхом імплементації моделі комплексного надання послуг з охорони ПЗПСП в умовах війни та постконфліктного періоду.
4. Розкрити різновиди командної роботи та апробувати алгоритми співпраці міждисциплінарної команди з питань надання послуг зі збереження ПЗПСП в учасників освітнього процесу.
5. Удосконалити навички добирати і використовувати стандартизований діагностичний інструментарій, протоколи реагування та науково обґрунтовані програми (методики та втручання) для подолання тривоги, стресу, зниження інтелектуальних здібностей та концентрації уваги, панічних атак серед здобувачів освіти та педагогічних працівників.
6. Розвивати у фахівців психологічної служби вміння застосовувати справедливі практики для різноманітних категорій здобувачів освіти у наданні індивідуальних або спеціалізованих послуг з ПЗПСП, які пронизують усі аспекти надання послуг з ПЗПСП.
7. Опанувати дистанційні форми надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах воєнного стану.

**Напрямок:** забезпечення практичними психологами і соціальними педагогами супроводу учасників освітнього процесу, зокрема:

- поглиблення знань про послуги з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки у закладах освіти; повсякденна психологічна допомога учасникам освітнього процесу та емоційна підтримка
- розвиток навичок та вмінь надання першої психологічної допомоги та самопомоги.

**Обсяг:** 36 годин.

**Форма підвищення кваліфікації:** очна, дистанційна, очно-дистанційна.

**Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:**

**Загальні компетентності:**

**ЗК 02. Соціальна компетентність** – здатність до конструктивного спілкування в різних середовищах, спілкуватись із працівниками інших професійних груп різного рівня.

**ЗК 03. Цифрова компетентність** – здатність використовувати сучасні інформаційно- комунікаційні технології під час професійної діяльності, в тому числі для організації дистанційної роботи.

**ЗК 04. Особистісна та навчальна компетентність** – здатність до професійного розвитку, навчання протягом життя.

**ЗК 05. Лідерська компетентність** – здатність до створення команди однодумців, прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до професійних обов'язків.

**ЗК 06. Підприємницька компетентність** – здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності.

**ЗК 07. Культурна обізнаність та самовираження** – здатність до особистісного і професійного самовизначення, самоствердження і самореалізації впродовж життя.

**ЗК 09. Етична компетентність** – здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, ( не нанесення шкоди, об'єктивності, конфіденційності, поваги до клієнта).

**Професійні компетентності:**

**A1.** Здатність визначати актуальні напрями і завдання психологічної профілактики відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії та бажаного результату.

**B1.** Здійснення психологічної просвіти щодо психологічного благополуччя та психічного здоров'я.

**Б1.У2.** Вибирати та застосовувати ефективні інструменти (методи, методики, процедури) для визначення потреб.

**Б1.У3.** Використовувати новітню науково-психологічну інформацію відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії.

**Б3.У2.** Визначати ефективні способи комунікації відповідно до визначених завдань, з урахуванням факторів що впливають на результат

**В1.** Здатність визначати потребу у проведенні психологічної діагностики.

**В2.** Здатність обирати та практично застосовувати результати психологічної діагностики.

**В3.У1.** Аналізувати та інтерпретувати результати психодіагностики.

**Г1.** Надання психологічної допомоги. Здатність визначати структуру, зміст, види психологічної допомоги (психологічне консультування, психологічний супровід, психологічний тренінг).

**Г1.32.** Знання ситуацій в яких практичний психолог надає психологічну допомогу учасникам освітнього процесу (інклюзивне навчання, булінг, професійне вигорання педагогічних працівників, порушення психічного, особистісного розвитку), сприяння природовідповідній самореалізації особистості, психологічних переживань та емоційних станів внаслідок екстремальних чи надзвичайних подій, кризових ситуаціях.

**Місце надання освітньої послуги:** Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», заклади освіти Львівської області

**Очікувані результати навчання:**

Очікувані результати підвищення кваліфікації передбачають здобуття таких знань, умінь та навичок:

- використовує діагностичний інструментарій із збереження психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, застосовує справедливі практики для різних груп здобувачів освіти;
- супервізує колег з питань ПЗПСП.

*Самостійна робота* містить завдання, спрямовані на вивчення нормативно-правових актів та методичних рекомендацій щодо надання послуг зі збереження ПЗПСП в закладах освіти під час воєнного стану, впровадження

психолого-педагогічних методів та інструментів роботи зі збереження психічного здоров'я.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 36 годин, з них: 8 год. - лекційні заняття, 20 год., - практична робота, самостійна робота 6 год., год., , 2 год., підсумкові заходи.

**Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації:**  
сертифікат.

## **II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ**

### **Інтеграційно-мотиваційне заняття**

*Час за робочою навчальною програмою – 1 година*

**Тема 1. Реєстрація учасників: вхідне опитування (практичне, 1 година)**

#### **План практичного заняття**

1. Ознайомлення з програмою модулю.
2. Вправи на знайомство учасників групи та налаштування на навчання.

### **Модуль 1.**

**Огляд національних і міжнародних програмних документів, стратегій, керівних принципів та планів з питань ПЗПСП у контексті збройних конфліктів**

*Час за робочою навчальною програмою – 4 годин*

**Тема 1.1. Огляд та аналіз зі збереження ПЗПСП в Україні (лекція, 1 год).**

1. Нормативно-правова база, що регулює діяльність у контексті збереження ПЗПСП фахівцями психологічної служби закладів освіти.
2. Базові засади збереження психічного здоров'я та психосоціальної підтримки учасників та учасниць освітнього процесу в умовах збройного конфлікту.
3. Поточний контекст для надання ефективної психосоціальної підтримки. Взаємовпливи чинників, зумовлених війною, у сфері освіти. Типові проблеми із психічним здоров'ям під час війни. Заходи й втручання, функції практичного психолога, соціального педагога на різних рівнях освітнього середовища. Багаторівнева модель на міжсекторальному та освітньому рівнях.

**Тема 1.2. Надання послуг зі збереження ПЗПСП через багаторівневу модель у контексті роботи практичного психолога, соціального психолога в закладі освіти (лекція, 1 год).**

#### **План лекційного заняття**

1. Особливості надання послуг зі збереження ПЗПСП через багаторівневу модель. Принципи ПЗПСП в роботі практичного психолога, соціального педагога з урахуванням особливостей системи освіти в Україні.
2. Порівняльний аналіз застосування принципів ПЗПСП в роботі фахівців психологічної служби психолога.
3. Основні принципи освіти під час надзвичайних ситуацій та криз для вибору ефективних втручань.

***Тема 1.3. Розуміння ролі суб'єктів освіти в наданні послуг із ПЗПСП (з урахуванням специфіки системи освіти в Україні) (практичне, 2 год).***

***План практичного заняття***

1. Роль суб'єктів освітньої діяльності у наданні послуг зі збереження ПЗПСП, ознайомитися з особливостями освітніх психосоціальних інтервенцій в умовах війни.
2. Аналіз заходів, які вживаються адміністрацією закладів освіти для надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу.
3. Роль медичних працівників у закладах освіти під час війни. Роль вчителів-предметників у збереженні ПЗПСП. Роль практичного психолога як ключової фігури у наданні психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу.
4. Механізми надання екстреної психологічної допомоги. Фактори, які необхідно враховувати фахівцям психологічної служби.

**Модуль 2. Посилення професійного потенціалу фахівців психологічної служби**

*Час за робочою навчальною програмою 10 годин*

***Тема 2.1. Визначення бар'єрів на шляху надання послуг зі збереження ПЗПСП та створення безпечного і комфортного середовища в освітньому середовищі в умовах збройного конфлікту (лекція 1 год., практичне 2 год)***

***План лекційного заняття***

1. Бар'єри в наданні послуг з охорони ПЗПСП в закладах освіти в умовах збройного конфлікту.
2. Стратегії і принципи створення безпечного та комфортного освітнього середовища, його значення в реаліях воєнного стану.
3. Роль практичного психолога та соціального педагога у створенні в закладі освіти безпечного та комфортного освітнього середовища (кодекс безпечного освітнього середовища).

***План практичного заняття***

1. Методи аналізу освітнього середовища закладу освіти відповідно до індикаторів безпеки.
2. Допомога **освітнім працівникам** у здійсненні травма-чутливого викладання у травма-інформованих класах для здобувачів освіти у стані ПТСР.

***Тема 2.2. Системи внутрішньої комунікації, методи систематизації перенаправлень та стратегії міждисциплінарної командної співпраці в освітньому середовищі (лекція 1 год, практичне 2 год).***

***План лекційного заняття***

1. Системи внутрішньої комунікації на різних рівнях: особливості побудови та зміцнення.
2. Методи міжсекторального перенаправлення.

***План практичного заняття***

1. Організація співпраці з іншими фахівцями. Застосування методів оцінки та збору даних для систематизації запитів.
2. Механізми співпраці в міждисциплінарній команді.

**Тема 2.3. Супервізія як інструмент професійної підтримки та професійного розвитку. (практичне, 4 год)**

**План практичного заняття**

- 1.Поняття «супервізор» та «супервізія» в діяльності практичного психолога, соціального педагога. Цілі та завдання супервізії.
- 2.Основні принципи проведення супервізії. Ключові функції супервізора.
- 3.Етапи підготовки та правила проведення супервізії. Алгоритм проведення індивідуальної супервізії. Механізми проведення групової супервізії.
- 4.Характеристика супервізійного простору.

**Модуль 3. Діагностичні інструменти та інтервенції для практичних психологів, соціальних педагогів в освітньому середовищі.**

*Час за робочою навчальною програмою 10 годин*

**Тема 3.1. Діагностичні інструменти та протоколи для виявлення стресу та ПТСР (лекція 1 год, практичне 2 год).**

**План лекційного заняття**

- 1.Діагностичні інструменти. Стресові реакції у дітей: особливості виявлення.
2. Стресові реакції у дітей дошкільного та шкільного віку: особливості їх аналізу.

**План практичного заняття**

- 1.Методи та протоколи діагностики стресу, тривоги та ПТСР.
2. Принципи та методи кризового втручання.

**Тема 3.2. Діагностичні інструменти, психологічне та кризове консультування, самодопомога (лекція 1 год, практичне 2 год).**

**План лекційного заняття**

1. Стандартизовані діагностичні процедури та інструменти, що використовуються в навчальному закладі.
2. Етичні стандарти та кодекси практичних психологів, соціальних педагогів.

**План практичного заняття**

- 1.Визначення та етапи кризового консультування.
2. Принципи та стратегії фасилітації кризового консультування.
3. Попереджувальні ознаки вигорання та стратегії самодопомоги.

**Тема 3.3. Справедливі практики для різних груп здобувачів освіти (інвалідність, гендер, внутрішньо переміщені особи (ВПО)) та інтервенції, чутливі до різноманіття (практичне 2 год).**

**План практичного заняття**

- 1.Основні проблеми, які спричиняють вразливість здобувачів освіти.
2. Реакції на травмуючі ситуації, пов'язані з війною.
- 3.Визначення потенційних джерел стресових факторів.
- 4.Рекомендації фахівцям психологічної служби закладів освіти щодо застосування інтервенцій, чутливих до різноманітності.

**Завдання для самостійної роботи (2 год)**

Проаналізувати ситуацію та дати відповіді на запитання (див. додаток 1)

## **Модуль 4. Інструменти дистанційної роботи практичного психолога, соціального педагога в умовах збройного конфлікту.**

*Час за робочою навчальною програмою 10 годин*

**Тема 4.1. Інструменти для дистанційної роботи фахівців психологічної служби в освітньому середовищі в умовах збройного конфлікту.(лекція 1 год., практичне 2 год.)**

### ***План лекційного заняття***

1. Особливості дистанційного консультування психологами та соціальними педагогами в умовах збройного конфлікту.
2. Види дистанційних технологій у роботі практичного психолога, соціального педагога.

### ***План практичного заняття***

- 1.Інструменти дистанційної роботи. Переваги та недоліки використання інструментів телепсихології. Рекомендації фахівцям психологічної служби закладів освіти щодо планування дистанційної роботи.

**Тема 4.2. Порівняння та критерії вибору онлайн-платформи.(лекція 1 год, практичне 2 год).**

### ***План лекційного заняття***

- 1.Онлайн-платформи та інструменти, які доцільно використовувати в роботі практичного психолога.
- 2.Критерії вибору онлайн-платформ практичними психологами.

### ***План практичного заняття***

- 1.Особливості організації консультування онлайн.
- 2.Навички фасилітації в умовах змішаного та дистанційного навчання.
- 3.Способи підтримки розвитку навичок самоорганізації практичними психологами, соціальними педагогами.

**Тема 4.3. Використання цифрових технологій для підвищення ефективності психологічної підтримки учасників освітнього процесу в умовах обмеженого доступу (практичне 2 год).**

### ***План практичного заняття***

1. Практичні додатки з психічного здоров'я, які забезпечують психологічну підтримку в освітньому процесі в умовах обмеженого доступу. Переваги додатків для сну та медитації як стратегії зниження рівня стресу.
2. Подкасти про психічне здоров'я як інструмент психологічної підтримки.

### ***Завдання для самостійної роботи (2 год).***

Дайте відповідь на фокусні питання:

1. Який ваш досвід надання послуг онлайн-консультування? Що працювало добре, а що було складним?
2. Наведіть три відмінності між онлайн-консультуванням і телепсихологією?
3. Як ви вважаєте, які переваги та недоліки телепсихології, виходячи з вашого досвіду, є в ній?
4. Подумайте і запропонуйте практичні рекомендації для психологів щодо планування віддаленої роботи.

## **Підсумкове заняття**



*Час за робочою навчальною програмою – 2 години*

**Вихідне опитування, тестування (практичне, 2 години)**

**Контроль** за знаннями слухачів проводиться: під час виконання завдань на практичних заняттях за допомогою постановки дискусійних запитань.

**Оцінювання** у вербальній формі проводиться на основі отриманої зворотної інформації від слухачів про результативність підвищення кваліфікації з можливістю внесення змін у методику роботи зі слухачами курсів.

**Засоби навчання:**

**Інформаційно-методичні:**

1. Опорні конспекти.
2. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи.
3. Глосарій основних термінів та понять зі спецкурсу.
4. Фонд електронних документів.

Розподіл годин за видами діяльності є орієнтовним. Кількість годин на вивчення окремих тем може змінювати інституція - суб'єкт підвищення кваліфікації - у межах часу, передбаченого нормативними документами та Програмою, з урахуванням індивідуальних запитів та професійного досвіду практичних психологів.

Вибір форми організації освітнього процесу, методів і засобів навчання для досягнення результатів навчання, визначених Програмою, здійснює суб'єкт підвищення кваліфікації.

Система та критерії оцінювання результатів навчання практичних психологів та соціальних педагогів визначаються суб'єктом підвищення кваліфікації, а також визначає систему та критерії оцінювання результатів навчання.

### III. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

| Назви тем                                                                                                                                                                                             | Кількість годин |           |                     |          |                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------|---------------------|----------|-------------------|
|                                                                                                                                                                                                       | Онлайн-лекція   | Практичне | Семінарські заняття | Тренінги | Самостійна робота |
| <b>Інтеграційно-мотиваційне заняття</b><br>Ознайомлення з програмою курсу та особливостями навчання<br>Вправи на знайомство учасників групи та налаштування на навчання                               |                 | 1         |                     |          |                   |
| <b>Модуль 1. Огляд національних і міжнародних програмних документів, стратегій, керівних принципів та планів з питань ПЗПСП у контексті збройних конфліктів</b>                                       | 2               | 2         |                     |          |                   |
| Тема 1.1 Огляд та аналіз зі збереження ПЗПСП в Україні.<br><br>Тема 1.2 Надання послуг зі збереження ПЗПСП через багаторівневу модель у контексті роботи фахівців психологічної служби закладі освіти | 2               |           |                     |          |                   |
| Тема 1.3 Розуміння ролі суб'єктів освіти в наданні послуг із ПЗПСП (з урахуванням специфіки системи освіти в Україні)                                                                                 |                 | 2         |                     |          |                   |
| <b>Модуль 2. Посилення професійного потенціалу фахівців психологічної служби</b>                                                                                                                      | 2               | 8         |                     |          |                   |
| Тема 2.1 Визначення бар'єрів на шляху надання послуг зі збереження ПЗПСП та створення безпечного і комфортного середовища в освітньому середовищі в умовах збройного конфлікту                        | 1               | 2         |                     |          |                   |
| Тема 2.2 Системи внутрішньої комунікації, методи систематизації перенаправлень та стратегії міждисциплінарної командної співпраці в освітньому середовищі.                                            | 1               | 2         |                     |          |                   |
| Тема 2.3 Супервізія як інструмент професійної підтримки та професійного розвитку.                                                                                                                     |                 | 4         |                     |          |                   |
| <b>Модуль 3. Діагностичні інструменти та інтервенції для практичних психологів, соціальних педагогів в освітньому середовищі</b>                                                                      | 2               | 6         |                     |          | 2                 |
| Тема 3.1 Діагностичні інструменти та протоколи для виявлення стресу та ПТСР                                                                                                                           | 1               | 2         |                     |          |                   |
| Тема 3.2 Діагностичні інструменти, психологічне та кризове консультування, самопомога                                                                                                                 | 1               | 2         |                     |          |                   |
| Тема 3.3 Справедливі практики для різних груп здобувачів освіти (інвалідність, гендер, внутрішньо переміщені особи (ВПО)) та інтервенції, чутливі до різноманіття                                     |                 | 2         |                     |          | 2                 |

|                                                                                                                            |          |           |  |  |          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------|--|--|----------|
| <b>Модуль 4. Інструменти дистанційної роботи практичного психолога і соціального педагога в умовах збройного конфлікту</b> | <b>1</b> | <b>6</b>  |  |  | <b>2</b> |
| Тема 4.1 Інструменти для дистанційної роботи практичного психолога в освітньому середовищі в умовах збройного конфлікту    | 1        | 2         |  |  |          |
| Тема 4.2 Порівняння та критерії вибору онлайн-платформи                                                                    |          | 2         |  |  |          |
| Тема 4.3 Використання цифрових технологій для підвищення ефективності психологічної підтримки в умовах обмеженого доступу  |          | 2         |  |  | 2        |
| Вихідне опитування                                                                                                         |          |           |  |  | <b>2</b> |
| <b>Всього годин:</b>                                                                                                       | <b>7</b> | <b>23</b> |  |  | <b>6</b> |

## **Сценарій. Стрессова ситуація «Проблеми навчання і тривожний стан дитини».**

Восьмирічний Петрик проживає зі своєю бабусею Галиною і навчається в 3-му класі школи. Останнім часом успішність його навчання значно погіршилася. Він став неуважним на уроках, іноді не може зрозуміти запитання вчительки й дати відповідь на нього. Йому важко засвоювати і запам'ятовувати новий матеріал. Удома він не може самостійно виконувати домашнє завдання. Бажання відвідувати школу послабло. Він не спілкується в школі з друзями, часто сумує, здригається від різких і гучних звуків.

Про Петрика. До війни Петрик був рухливим, веселим школярем, який добре вчився і проводив багато часу з друзями на стадіоні, граючи у футбол. Після обстрілів міста він був дуже наляканий і просив бабусю кинути все та поїхати з міста. Свою бабусю він любить і довіряє їй.

Про Галину. До війни Галина проживала разом із дочкою Ганною та онуком Петриком. Мати хлопчика поїхала за кордон, отримує там довготривале лікування. Після початку збройного конфлікту Галина продовжує проживати разом з онуком. Вона намагається добре піклуватися про дитину, проте не розуміє, як допомогти дитині краще навчатися.

Контекст оточення. Галина та її онук Петрик пережили багато страхів і випробувань під час тривоги та обстрілів свого міста. Вони переїхали на нове безпечне місце проживання. Самопочуття Петрика було різним: то він сумував, тужив, то був збуджений, крикливий, то ставав тихим і непомітним. Також вони обидва сумують і переживають за Ганну, маму Петрика, бо вона далеко від них і хворіє. Вони спілкуються з нею щодня та сподіваються на добрі новини. Удома Петрик отримує від бабусі всю необхідну турботу, але успішність навчання дитини в школі стала гіршою. Галина не знає, до кого їй звернутися по допомогу, щоби дитина могла краще навчатися.

### ***Завдання для самостійного виконання***

Будь ласка, проаналізуйте цю ситуацію та дайте відповіді на запитання.

- До кого може звернутися Галина в закладі освіти, щоб з'ясувати, як допомогти дитині краще навчатися?
- Які симптоми, що проявилися у стані Петрика, належать до:  
фізіологічної форми стресу;  
психологічної форми стресу;  
поведінкової форми стресу?
- Назвіть причини зниження академічної успішності Петрика.
- Обґрунтуйте зв'язок між зниженням успішності навчання Петрика і станом його когнітивних пізнавальних процесів.
- Які методи діагностики можна використати для визначення стресового стану Петрика?